

Μαρτυρία πίστewς στη σύγχρονη κοινωνία (Γεώργιος Κουννούσιης, Δρ. Θεολογίας, Κοινωνιολόγος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Οι ραγδαίες αλλαγές στο σύγχρονο πολιτισμό, απόρροια κυρίως της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, επηρέασαν τη σκέψη πολλών ξένων κοινωνικών και πολιτικών αναλυτών. Ήδη η εποχή μας χαρακτηρίζεται με τον όρο Ρευστή νεωτερικότητα, σε αντίθεση με τον όρο Ύστερη νεωτερικότητα που κυριαρχούσε στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα, λόγω ακριβώς της ρευστότητας που διέπει την κοινωνία, τον πολιτισμό και εν τέλει την ίδια μας τη ζωή[1]. Μετά την οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις που είχε αυτή σε όλες τις εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής, πολλοί επιστήμονες πλέον μιλούν και γράφουν, για επαναπροσδιορισμό και επαναξιολόγηση των στόχων, των αξιών και των επιτευγμάτων της προόδου που θα πρέπει να χαρακτηρίζουν την ανθρώπινη ιστορία από δω και μπρος.

Αυτό που κυρίως χάθηκε στο σύγχρονο κόσμο είναι οι αγαστές ανθρώπινες σχέσεις και κυρίως το ενδιαφέρον για τον συνάνθρωπο, ιδίως αυτόν που βρίσκεται σε ιδιαίτερα δύσκολη κατάσταση. Οι ιδιαίτερες συνθήκες που υπάρχουν στις μέρες μας, γίνονται το εφιαλτήριο – τουλάχιστον στους θεωρητικούς αυτού του κόσμου- για τη διατύπωση μιας πιο ανθρώπινης κοινωνικής και πολιτικής πρότασης. Για το λόγο αυτό και τίθεται το ζήτημα ότι στη σύγχρονη εποχή είναι πλέον απαραίτητο να τονιστεί η σπουδαιότητα της κοινωνικής διάστασης και η αναγκαιότητα των σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων[2]. Όλα αυτά, όμως, προϋποθέτουν την αποδοχή της Ανθρώπινης Αξίας και Ελευθερίας. Ακριβώς δίπλα σ' αυτές τοποθετούνται οι αρχές της Κοινωνικής Δικαιοσύνης, της Ηθικής Ευθύνης, της Κοινωνικής Μαρτυρίας και της Αλληλεγγύης[3].

Σε μας όμως, τους Ορθόδοξους Χριστιανούς, οι αρχές και οι αξίες της σύγχρονης εποχής, έτσι όπως διατυπώνονται από τους διανοούμενους και τους πανεπιστημιακούς του δυτικού κόσμου, ακούγονται γνωστές. Όλα αυτά αποτελούν τη βιωματική και υπαρξιακή θρησκευτικότητα της ορθόδοξης παράδοσης και κληρονομιάς, η οποία υπάρχει καταγεγραμμένη στα Ευαγγέλια, στα κείμενα των Πατέρων της Εκκλησίας και στα λειτουργικά μας κείμενα[4]. Δυστυχώς, όμως, αυτόν τον μεγάλο θησαυρό των κειμένων της Ορθοδοξίας, λόγω διαφόρων παραγόντων και καταστάσεων, οι πλείστοι πιστοί – και αρκετοί δυστυχώς ιερείς και θεολόγοι – δεν τον γνωρίζουν ή δεν τον έχουν διδαχτεί. Καθήκον, λοιπόν, της θεσμικής Εκκλησίας είναι η εσωτερική ιεραποστολή των ιδίων της των τέκνων, σε

ποικίλα επίπεδα και δράσεις, επειδή ελλοχεύει ο κίνδυνος της παντελούς αδιαφορίας των μελών της[5], ώστε τελικά να παρασυρθούν, είτε οικειοθελώς είτε ανεπίγνωστα, σε παραθρησκευτικές ομάδες ή ακόμη και σε άλλες θρησκείες, όπως πολύ πιθανό στο Ισλάμ[6].

Επομένως, η εμβάθυνση στις πηγές της ορθόδοξης θεολογίας, θα στερεώσει την πίστη του πληρώματος της Εκκλησίας και θα δώσει καρπούς περαιτέρω επεξεργασίας της σκέψεως των Πατέρων της Εκκλησίας. Είναι γεγονός ότι οι αρχές της σύγχρονης εποχής είναι ήδη καταγεγραμμένες στο 25ο κεφάλαιο του κατά Ματθαίου Ευαγγελίου, στην περίφημη παραβολή της Κρίσεως που μας παρέδωσε ο ίδιος ο Χριστός[7]. Σύμφωνα με την παραβολή αυτήν[8], οι άνθρωποι θα διαχωριστούν αριστερά και δεξιά του Χριστού, ανάλογα με την εκπλήρωση ή μη των έξι έργων ελεημοσύνης. Ο ελεήμων για το Χριστό αποτελεί πηγή της αγάπης, τόσο προς το Θεό, όσο και τους ανθρώπους[9]. Η σταυροειδής κοινωνικότητα της Ορθόδοξης χριστιανικής παραδόσεως κατέχει επομένως, κεντρική θέση όσον αφορά την εκφορά της πίστεως ως μαρτυρίας στην κοινωνία και τον πολιτισμό καθ' όλη την ιστορική πορεία του κόσμου[10].

(συνεχίζεται)

[1] Grace Davie, Κοινωνιολογία της θρησκείας, (πρόλ. Ι. Πέτρου- μτφρ. Ε. Λίλιου - Ν. Παπαγεωργίου - επιστ. επιμ. Ν. Παπαγεωργίου), Κριτική, Αθήνα 2010, σελ. 147-177. Χρήστου Τσιρώνη, Ο Καταναλωτισμός στη σύγχρονη κοινωνία. Τομές στο έργο του Z. Bauman, Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2013, σελ. 51-65.

[2] Ιωάννη Πέτρου, Θρησκεία & Κοινωνία. Κοινωνιολογική ανάλυση των σχέσεων θρησκείας και κοινωνίας στη σύγχρονη πραγματικότητα, Μπαρμπουνάκη, Θεσσαλονίκη 2012, σελ. 155-199.

[3] Zygmunt Bauman, Παράπλευρες απώλειες. Κοινωνικές ανισότητες στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, (μτφρ. Ε. Παπαδέλλη - επιστ. επιμ. Θ. Παπαδέλλης), Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2012, σελ. 119-120: «Η πρόταση του Bauman συνοψίζεται σ' αυτό που ο ίδιος αποκαλεί "ηθική της ευθύνης": είναι το είδος της ευθύνης που αναδύεται μέσα στον καθένα μας και το οποίο σιωπηρά, αλλά έντονα, επικαλούμαστε στη θέα και μόνο ενός "Άλλου" που χρειάζεται βοήθεια, φροντίδα και αγάπη. Η πρόταση αυτή εμπερικλείει εκφράσεις ενεργού φροντίδας, όπως η προσφορά χρόνου, συμπόνιας, συμπάθειας, κατανόησης, φροντίδας και αγάπης εκ μέρους των ανθρώπων προς τους συνανθρώπους τους. Οι εκφράσεις αυτές απαιτούν ένα είδος αυτοθυσίας, το οποίο είναι δείγμα ανειλημμένης ευθύνης, στην περίπτωση που κάποιος δεν αναλαμβάνει, δεν μπορεί να αναλάβει ή δεν θα αναλάμβανε την ευθύνη».

[4] Για ένα τέτοιο σύγχρονο πολιτισμό από μέρους της Ορθόδοξης χριστιανικής θεολογίας βλ. Χρυσόστομου Σταμούλη, Έρως και Θάνατος. Δοκιμή για έναν πολιτισμό της σάρκωσης, Ακρίτας, Αθήνα 2009, σελ. 315-363. Του ιδίου, Η γυναίκα του Λωτ και η σύγχρονη θεολογία, Ίνδικτος, Αθήνα 2008, σελ. 212-226.

- [5] Πέτρου Βασιλειάδη, Μετανεωτερικότητα και Εκκλησία. Η πρόκληση της Ορθοδοξίας, Ακρίτας, Αθήνα 2002, σελ. 29-48. Θανάση Παπαθανασίου, Η Εκκλησία γίνεται όταν ανοίγεται. Η ιεραποστολή ως ελπίδα και ως εφιάλτης, Έν πλῶ, Αθήνα 2008, σελ. 73-91.
- [6] Ιωάννη Πέτρου, Χριστιανισμός και κοινωνία, κοινωνιολογική ανάλυση των σχέσεων του χριστιανισμού με την κοινωνία και τον πολιτισμό, Βάνιας, Θεσσαλονίκη: 2004, σελ. 206.
- [7] Μθ. 25, 31-46: «...τότε έρεϊ ὁ βασιλεύς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου. ἐπείνασα γάρ, καί ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα, καί ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην, καί συνηγάγετέ με, γυμνός, καί περιεβάλετέ με, ἡσθένησα, καί ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἤμην, καί ἦλθετε πρός με...», ἐδώ στ. 34-37 (ἡ υπογράμμιση εἶναι δική μου).
- [8] Η παραβολή αυτή κατέχει κεντρική θέση στην κοινωνική διδασκαλία των Καππαδοκῶν Πατέρων του 4ου μ. Χ. αιώνα. Ο Γρηγόριος Νύσσης τη χρησιμοποιεί είκοσι τρείς (23) φορές, ο Μ. Βασίλειος σαράντα οχτώ (48) και ο Γρηγόριος Θεολόγος εννιά (9). Αναφέρεται από την Susan Holman, "The Hungry Body: Famine, Poverty and Identity in Basil's Hom. 8", *Journal of Early Christian Studies* 7, (1999), p. 349. Επίσης, η παραβολή της Κρίσεως χρησιμοποιείται από τον Ιωάννη το Χρυσόστομο λίγα χρόνια αργότερα για να υποστηρίξει την πρακτική της ελεημοσύνης, βλ. Rudolf Brändle, "This Sweetest Passage. Matthew 25:31-46 and Assistance to the Poor in the Homilies of John Chrysostom", in: *Wealth and Poverty in Early Church and Society*, (ed. Susan Holman), Holy Cross Greek Orthodox School of Theology, Massachusetts USA 2008, pp. 127-139.
- [9] Γρηγορίου Νύσσης, Εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς 8, PG 44, 1292D-1293B.
- [10] Χρυσόστομου Σταμούλη, Κάλλος το Άγιον. Προλεγόμενα στη φιλόκαλη αισθητική της Ορθοδοξίας, Ακρίτας, Αθήνα 2004, σελ. 249-266.